

VERSLAG VAN DE SECRETARIS VAN DE LINSCHOTEN-VEREENIGING OVER HET JAAR 2019

Samenstelling bestuur

Eind 2019 werd het bestuur van de Vereniging gevormd door prof. dr. Michiel van Groesen, voorzitter, drs. Ron Brand, secretaris, mr. dr. M.H. Punt, penningmeester, drs. Stefan Deconinck, dr. Michael Limberger, dr. Carolien Stolte en dr. Andreas Weber, leden.

Bij de ledenvergadering van 29 juni 2019 traden de bestuursleden Stefan Deconinck en Michael Limberger reglementair af. Zij stelden zich beiden herkiesbaar en de ledenvergadering benoemde hen beiden wederom voor een nieuwe termijn.

Ledenbijeenkomsten

Het verenigingsjaar 2019 kenmerkte zich, zoals gebruikelijk, door twee ledenbijeenkomsten. De eerste bijeenkomst betrof de 111de ledenvergadering die plaatsvond op 29 juni 2019 in het Lloyd Hotel in Amsterdam. Ondanks het buitengewoon warme weer waren 25 leden aanwezig. Voorafgaand aan de ledenvergadering verzorgde de heer Piet Boogert, General Manager van het Lloyd Hotel, een presentatie over de geschiedenis van de Koninklijke Hollandsche Lloyd en het gebouw van het Lloyd Hotel in het bijzonder. Het gebouw bestaat sinds 1921 en kende in de afgelopen bijna honderd jaar verschillende bestemmingen. Het was oorspronkelijk het landverhuizershotel van de Koninklijke Hollandsche Lloyd (KHL), een scheepvaartmaatschappij. Na het faillissement van de KHL in 1935 had het verschillende andere functies, waaronder een gevangenis. In 2004 werd het als hotel geopend, maar de herinnering aan de vroegere geschiedenis is op verschillende plaatsen in het gebouw nog steeds te zien. Boogert gaf met zijn verhaal een zeldzaam inkijkje in de geschiedenis van het gebouw. Tijdens het officiële gedeelte van de ledenvergadering, die vanwege afwezigheid in het buitenland van voorzitter Michiel van Groesen werd geleid door bestuurslid Carolien Stolte, werden de gebruikelijke agendapunten behandeld. Op zich gaat het goed met de vereniging, maar de contributie-inkomsten tonen de laatste jaren een dalende lijn. Er wordt momenteel te veel ingeteerd op het vermogen en dat kan niet te lang duren. De maatregelen die het bestuur daarom bedacht, zijn het verhogen van de contributiebedragen per 2020. Het voorstel om deze te verhogen voor Gewone leden tot 30 euro (nu 22,50 euro), voor Plus-leden tot 47,50 euro (nu 40,00 euro), voor buitenlandse leden tot 52,50 euro (nu 45,00 euro) en niet voor Studentleden (blijft ongewijzigd 14,00 euro) werd in stemming gebracht, waarbij niemand tegenstemde of zich van stemming onthield. Het bestuursvoorstel was daarmee aangenomen.

Een toelichting op de voortgang der werken besloot de ledenvergadering. Na het officiële gedeelte volgde nog de uitreiking van de Linschoten-Penning 2019 aan de redactie van VPRO Reisseries. Namens de jury van de Linschoten-Penning 2019 las Alicia Schrikker het juryrapport voor. De Linschoten-Penning 2019 is bestemd voor VPRO Reisseries vanwege het indrukwekkend aantal reisseries, meer dan 40 in 10 jaar tijd, en dat daardoor is uitgegroeid tot een instituut. Vervolgens werd de Linschoten-Penning uitgereikt aan Nicole Frints, senior producer, en Hans Simonse, coördinerend eindredacteur. Namens hen sprak Hans Simonse een dankwoord uit.

Ten slotte verzorgde Ron Brand, secretaris van de Linschoten-Vereeniging en conservator bij het Maritiem Museum Rotterdam, een lezing, getiteld 'Boeken aan boord. Luxe en leescultuur aan boord van Nederlandse passagiersschepen, in het bijzonder die van de Koninklijke Hollandsche Lloyd'. Nadat de leden het trappenhuis van het Lloyd Hotel bezocht hadden waar aandacht wordt besteed aan de historie van het gebouw werd de bijeenkomst afgesloten met een drankje en een hapje op zonovergoten het terras van het Lloyd Hotel.

De tweede bijeenkomst betrof de presentatie van deel 118 in de reeks Werken van de Linschoten-Vereeniging: *Ten exempel van anderen. De processen tegen opvarenden van de piratenschepen Trompeuse en Resolution in Suriname en op St. Thomas in 1684*. Ongeveer 80 leden en introducees kwamen hiervoor naar de Universiteitsbibliotheek Leiden. Leiden is niet alleen de statutaire zetel van de Linschoten-Vereeniging, maar ook kon hier een prachtig en zeer toepasselijk programma worden gepresenteerd.

Na een welkomstwoord door voorzitter Michiel van Groesen, weer teruggekeerd na een buitenlands verblijf, lichtten de bezorgers, dr. Karwan Fatah-Black en Aart Ruijter MA, hun boek toe. De 'Trompeuse' en 'Resolution' waren de eerste piratenschepen van het gouden zeeroverstijdsperk dat eindigde in de jaren 1720 met de iconische kapiteins als Edward Teach, Anne Bonny en Jack Rackham. De reputatie van kapitein Jean Hamlin en zijn bemanning was eind zeventiende eeuw afschuwwekkend. Hoewel Hamlin zelf uit handen van de autoriteiten wist te blijven, gold dit niet voor een deel van de bemanningen van de 'Trompeuse' en de 'Resolution'. In Suriname en op het Deense St. Thomas werden verschillende groepen voor het gerecht gebracht. Geen van de verhoren, eisen en vonnissen van de in Suriname gevoerde processen tegen de zeerovers is ooit gepubliceerd. Details over deze processen zijn grotendeels onbekend gebleven doordat de belangrijkste archiefstukken over de reis eeuwenlang weggestopt zaten in het archief van de Sociëteit van Suriname (1683-1795), dat zich bevindt in het Nationaal Archief te Den Haag. Het was een plek waarvan niemand wist dat het een schat aan gegevens over deze zeerovers herbergde. Het verslag van het proces dat op St. Thomas tegen de opvarenden van de Resolution gevoerd is, is terug te vinden in het archief van 'The West India and Guinea Company, Board of Directors, Files concerning West India' dat zich in Deense Rigsakivet bevindt en online te raadplegen is. Dit verslag is in het Nederlands, indertijd de voertaal in de Deense kolonie St. Thomas. Het verslag is opgetekend door de secretaris van de gouverneur van St. Thomas, Adolf Esmit. Ook dit verslag is waarschijnlijk nooit eerder gepubliceerd. De verzameling ondervragingen van bemanningsleden die in dit deel zijn opgenomen maken veel duidelijk over de achtergrond van de zeerovers, het leven aan boord van deze schepen en hoe deze piraten hun strategie en werkterrein bepaalden.

Vervolgens verzorgde drs. Martijn Storms, conservator kaarten en atlassen van de Universiteit Leiden, een lezing over kaarten van het Caribisch gebied in de collectie van de Universiteit Leiden. Het eerste exemplaar van *Ten exempel van anderen* werd daarna uitgereikt aan prof. dr. Rosemarijn Hoefte, hoogleraar Geschiedenis van Suriname na 1873 aan de Universiteit van Amsterdam (en werkzaam aan het KITLV). De leden kregen tot besluit de gelegenheid om enkele Caribische kaarten te bekijken. Een aangeklede borrel in het nabij gelegen Grand Café Pakhuis besloot de geslaagde bijeenkomst.

Ledental

Het ledental van de Vereeniging kende in 2019 een opvallende stijgende lijn. Het is opmerkelijk dat veel nieuwe leden zich in november inschreven. De oorzaak hiervoor is ongetwijfeld het paginagrote artikel in *NRC Handelsblad* van 16 november 2019. Op 1 januari 2019 telde de Vereeniging in totaal 517 leden. Het aantal binnen- en buitenlandse instellingsleden bleef ongewijzigd. In totaal kwamen er 23 binnen- en buitenlandse particuliere leden bij, maar zegden er ook 4 op. Hierdoor bedroeg het aantal individuele leden en instellingsleden op 31 december 2019 in totaal 536. Het bestuur is verheugd over deze stijging in het aantal leden, maar desondanks zijn de hiermee verband houdende inkomsten uit contributies niet voldoende om de stijgende kosten voor boekuitgaven en bijeenkomsten te kunnen bekostigen. De Vereeniging teert nog steeds in op het vermogen.

Website en sociale media

In 2019 zijn onze pagina's meer dan 61.000 keer bekeken (61.642 om precies te zijn), wat toch wel een historisch record is. Dat had zeker te maken met het congres met de Hakluyt Society, en ook het artikel in de *NRC Handelsblad* naar aanleiding van de publicatie van het piratendeel 118 zal extra bezoekers naar de website hebben gelokt (cf. de verhoogde interesse en de nieuwe leden die zich toen via de site hebben aangemeld).

Op de website wordt de pagina 'Lid worden', waar nieuwe leden zich kunnen aanmelden, het meest bekeken. Dat is op zich natuurlijk goed nieuws voor de vereniging. Verder wordt de top-5 gevormd door de pagina met het verhaal over de oprichting van de vereniging in 1908, het overzicht van de Werken, de informatie over de presentatie van deel 117 *Met de Triton en de Iris naar Nieuw-Guinea* (wat toch wel opmerkelijk is omdat dit beduidend meer is dan de pagina's van andere boekvoorstellingen) en de archief-pagina met allerlei verenigingsdocumenten zoals jaarverslagen, juryrapporten, uitnodigingen, etc.

Op Twitter stuurde de Vereeniging via het adres @Linschoten_V 25 tweets de wereld in, iets minder dan het voorgaande jaar, maar samen waren ze toch nog goed voor 21.243 weergaven. Er zijn nu 205

personen die nu onze Twitteractiviteiten 'volgen'.

Op de Facebookpagina van de vereniging was het in 2019 weer wat rustiger, met 670 personen die onze berichten lazen en 108 personen die onze pagina 'leuk' vinden.

Linschoten-Hakluyt Symposium

Op 5 en 6 september 2019 vond het internationale congres 'Rethinking Power in Maritime Encounters' plaats in Leiden, georganiseerd door de Linschoten Vereniging, onze Britse zustervereniging, de Hakluyt Society, de Universiteit Leiden en het tijdschrift *Itinerario*. Leden van de Linschoten-Vereeniging konden aan beide dagen deelnemen voor het zeer bescheiden ledenbedrag van 25 euro, en het bestuur was verheugd dat hier inderdaad enkele leden gehoor aan hadden gegeven. Verdeeld over zeven panels en één publiekslezing gaven ruim twintig sprekers uit binnen- en buitenland een totaaloverzicht van het laatste onderzoek op het gebied van machtsrelaties in de vroegmoderne maritieme geschiedenis. Opvallend daarbij was de grote aandacht voor de Stille Oceaan. Diverse presentaties waren gewijd aan de Polynesische zeevaart tijdens de 'Age of Empire', maar ook de publiekslezing ging over de scheepsreizen van Native American ontdekkingsreizigers naar onder andere de Filippijnen en Macau. Het bestuur kijkt terug op een zeer geslaagd congres waarbij de Vereniging goed onder de aandacht is gebracht.

Overige zaken

In het jaarverslag over het verenigingsjaar 2019 werd al melding gemaakt van de verkoop van de boekenvoorraad en verplaatsing van de Verenigingsreeks van de Linschoten-Vereeniging. Deze lagen sinds jaar en dag opgeslagen in het Corts Huis in Enkhuizen, eigendom van de Corts Foundation. Met de verkoop van het pand door de Corts Foundation kwam aan dit gratis onderkomen een einde. In twee sessies in december 2018 en januari 2019 zijn de boeken in Enkhuizen weggehaald. Nu de Linschoten-Vereeniging geen eigen voorraad oudere delen meer heeft ter verkoop, is ook aan de werkzaamheden van Ton Leenders een einde gekomen. Jarenlang bemiddelde hij tussen vraag en aanbod. Het bestuur en de leden zijn hem hiervoor zeer erkentelijk en daarom kreeg hij tijdens de ledenvergadering van 29 juni 2019 als dank een fraai boeket en een cadeaubon. De boekenvoorraad is verkocht aan Antiquariaat Kok in Amsterdam, de Verenigingsreeks is overgebracht naar Leiden waar deze onder beheer is van de voorzitter. Hier wordt ook getracht een tweede reeks bijeen te brengen om deze op termijn te laten digitaliseren.

Pijnacker, 22 maart 2020

Ron Brand, secretaris

Met grote dank aan bestuurslid en webmaster Stefan Deconinck voor de cijfers over de website en sociale media.